CAHİT SITKI'NIN NÂZIM HİKMET İÇİN YAZDIĞI İKİ ŞİİR

Haluk Oral

Arşivimde Cahit Sıtkı Tarancı'nın 1947 yılında *Varlık* dergisi sahibi Yaşar Nabi Nayır'a yazdığı bir mektup var:

9.6.947

Yaşarcığım,

Ankara'dan bir cyclone gibi gelip geçtin. Şimdi tekrar sevgili İstanbul'undasın. Önümüzdeki sayıya "Bir Şey"in birinci parçasını koyacağına bugün gönderdiğim "Bursa'daki Arslan"ı koyabilirsen ziyadesiyle memnun olurum, çünkü o şiirin tam olarak çıkmasını istiyorum.

Ayrıca Fethi Giray'ın da bir şiirini yolluyorum. Ziya'ya pek çok selamlar. Çıkan antolojilerden birer nüsha göndermen mümkünse pek makbule geçer.

Arkadaşların selamları var. Ben de muhabbet ve hasretle gözlerinden öperim.

Cahit Sıtkı Tarancı
(İmza)

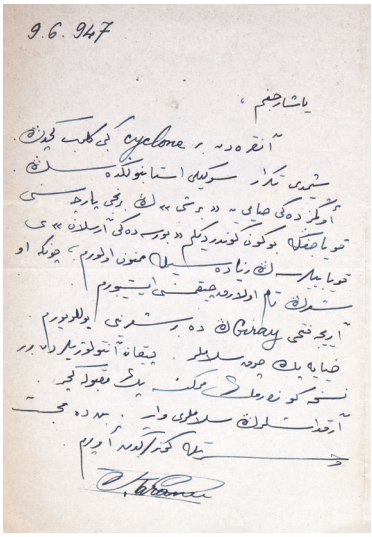

Cahit Sıtkı Tarancı'dan Yaşar Nabi Nayır'a.

Varlık dergisinde ne "Bir Şey" ne de "Bursa'daki Arslan" yayımlanır. 20 Eylül 1947 tarihli *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*'nin birinci sayfasında ise "Bir Şey" başlıklı şiir "Cahit Sıtkı" imzasıyla ve şu şekilde basılır:

BİR ŞEY

Bir şey ki hava gibi ekmek gibi su gibi
Lâzım insana lâzım onsuz yaşanılmıyor
Ana baba gibi dost gibi yavuklu gibi
Kalp titremeden göz yaşarmadan anılmıyor.

Bir şey ki gözümüzde memleket kadar aziz
Aşkettiğimiz kendimize derdettiğimiz
Adını çocuklarımıza bellettiğimiz
Bir şey ki artık hasretine dayanılmıyor.

Bu, Cahit Sıtkı Tarancı'nın mektupta bahsettiği şiirin "birinci parçası"dır. Şiirin tamamı olmadığını da *Yücel* dergisinin Ekim 1947 tarihli 132'nci sayısına bakınca görüyoruz. Dergide "Bir Şey" adlı şiirin yukarıdaki kısmına ek olarak

Bir şey daha var yürekler acısı
Utandırır insanı düşündürür
Otur denmiş oracıkta oturmuş
Yüreciğinden bir türkü tutturmuş
Ne güzel şey dünyada hür olmak hür

dizeleri eklenmiş. Bu dizeler bir eksiklik hissi veriyor. Nitekim şiirin tamamı *Yaprak* dergisinin 1 Mayıs 1950 tarihli 25. sayısında yayımlanınca, *Yücel*'de şiirin ikinci kısmında Bursa'ya yani orada hapiste olan Nâzım Hikmet'e gönderme yapan üç dizenin (*Öylesine başka bir kalbağrısı/Alır beni tâ Bursaya götürür/ Yeşil Bursada konuk bir garip kuş*) atlandığını görüyoruz:

BİR ŞEY

I.

Bir şey ki hava gibi ekmek gibi su gibi
Lâzım insana lâzım onsuz yaşanılmıyor
Ana baba gibi dost gibi yavuklu gibi
Kalp titremeden göz yaşarmadan anılmıyor

Bir şey ki gözümüzde memleket kadar aziz
Aşkettiğimiz kendimize derdettiğimiz
Adını çocuklarımıza bellettiğimiz
Bir şey ki artık hasretine dayanılmıyor

II.

Bir şey daha var yürekler acısı
Utandırır insanı düşündürür
Öylesine başka bir kalbağrısı
Alır beni tâ Bursaya götürür

Yeşil Bursada konuk bir garip kuş
Otur denmiş oracıkta oturmuş
Yüreciğinden bir türkü tutturmuş
Ne güzel şey dünyada hür olmak hür

Benerci Jokond Varan üç Bedrettin
Hey kahpe felek ne oyunlar ettin
En yavuz evlâdı bu memleketin
Nâzım ağabey hapislerde çürür.

YAPRAK

BİR ŞEY

Halk Kültürü

MEHMET BEY

Orhan Kemal hakkında

Ayşe Hoca

ALACA KARANLIK

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Nâzım Hikmet için yazdığı şiir, Yaprak*'ın 25. sayısında altında "Bu şiir 1947 baharında yazılmıştır." notuyla yer aldı.*

Hikâye bundan sonra ilginçleşiyor: Nâzım Hikmet Adalet Cimcoz'a, 6 Haziran 1947 tarihli, yani Cahit Sıtkı'nın Yaşar Nabi'ye şiiri gönderdiği mektubun tarihinden üç gün önce yazdığı mektupta bu şiirden ve şiirin kendisine hissettirdiklerinden bahseder:

Tarancı'nın şiirinden ilkönce senin vasıtanla haberdar oldum. Müzehher [Vâ-Nû] öyle bir şey yollamadı bana. Fakat şaire teşekkür etmekle beraber, hakikaten, ben bir kuş değilim. Hele iki manada da garip değilim sanıyorum. Sonra "otur demişler, oturmuş" mısraı da bendenizi çok, ne bileyim, uysal, derviş Yunus gibi filan –onun bir tarafı– bir mahlûk haline getiriyor. Mamafih, ne de olsa, memnun kalmadım dersem, yalan. Çok şükür ki, insanım ve insana has olan hiçbir şey yabancı değildir bana, bu meyanda, hatırlanmak, sevilmek, methedilmekten de hoşlanırım. Herkesin sinirine

dokunan bir şey benim de sinirime dokunur: acımak, vah vah pek yazık oldu filan gibi sözlerle ifade edilen bir duyguya vesile olmak. Her ne hal ise. Bu bahis burada bitsin.

Nâzım Hikmet'in karışık duygular hissetmesine sebep olan dizeler, şiirin daha aylarca yayımlanmayacak olan ikinci kısmında yer alıyor. Nâzım Hikmet'in "Yatar Bursa Kalesinde" başlıklı şiiri "Bir Şey"e cevaben yazdığı söylenir.

"Bursa'daki Arslan" şiirine gelince, Cahit Sıtkı'nın bu adla hiçbir şiiri yayımlanmaz ama *Yücel* dergisinin aynı sayısında Vedat Günyol'a ithaf ettiği "Aslan" adlı bir şiiri çıkar:

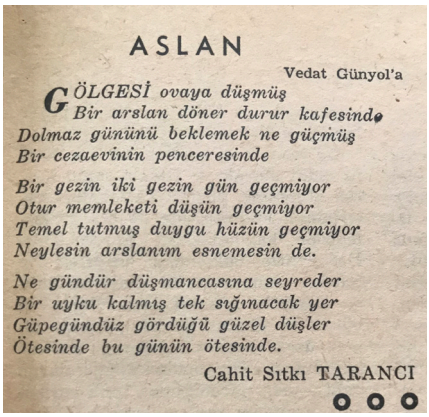

ASLAN

Vedat Günyol'a

GÖLGESİ ovaya düşmüş
Bir arslan döner durur kafesinde
Dolmaz gününü beklemek ne güçmüş
Bir cezaevinin penceresinde

Bir gezin iki gezin gün geçmiyor
Otur memleketi düşün geçmiyor
Temel tutmuş duygu hüzün geçmiyor
Neylesin arslanım esnemesin de.

Ne gündür düşmancasına seyreder
Bir uyku kalmış tek sığınacak yer
Güpegündüz gördüğü güzel düşler
Ötesinde bu günün ötesinde.

Cahit Sıtkı TARANCI

Yücel *dergisinde ASLAN*

ASLAN

Gölgesi ovaya düşmüş
Bir arslan döner durur kafesinde
Dolmaz gününü beklemek ne güçmüş
Bir cezaevinin penceresinde

Bir gezin iki gezin gün geçmiyor
Otur memleketi düşün geçmiyor
Temel tutmuş duygu hüzün geçmiyor
Neylesin arslanım esnemesin de.

Ne gündür düşmancasına seyreder
Bir uyku kalmış tek sığınacak yer
Güpegündüz gördüğü güzel düşler
Ötesinde bu günün ötesinde.

Dergide şiirin ismi "ASLAN" olarak dizilmesine rağmen, bu kelime şiirin içinde Cahit Sıtkı'nın mektupta yazdığı gibi "arslan" olarak kullanılmıştır. Bu şiirin Nâzım Hikmet için yazılan "Bursa'daki Arslan" olması kuvvetle muhtemeldir.

Vedat Günyol, Sait Faik, Peride Celal, Nâzım Hikmet ve Münevver Andaç 1950'de Burgazada'da

Biraz da şiirin Vedat Günyol'a ithaf edilmesinin üzerinde duralım. Vedat Günyol ve Cahit Sıtkı Tarancı Diyarbakır'da aynı ilkokula devam etmişler ve dostlukları İstanbul'da da devam etmiştir. Tarancı, Vedat Günyol'un kız kardeşi Mihrimah'a âşıktır ama Günyol bunu çok uzun yıllar sonra öğrenecektir. 1947'de *Yücel* dergisinin yazı kadrosunda olan Vedat Günyol, o sırada hapiste olan Nâzım Hikmet'in de arkadaşıydı. Bu durum

Nâzım Hikmet için yazılan şiirin Vedat Günyol'a ithaf edilerek yayımlanmasını açıklıyor. Yalnız, kafama takılan bir noktayı belirtmeden geçemeyeceğim:

"Bir Şey" başlıklı şiir, *Yücel*'de üç dizesi atlanarak, bir anlamda sansürlü olarak yayımlanmıştı. Ben, aynı endişe ile şiiri yumuşatmak için

"Neylesin arslanım esnemesin de."

şeklinde yayımlanan dizenin ilk hâlinin

"Neylesin arslanım kükremesin de."

olduğunu düşünüyorum. Tabii bundan ancak şiirin Cahit Sıtkı'nın el yazısıyla yazılmış ilk hâlini bulduğumuzda emin olacağız.

Kaynaklar

Tarancı, Cahit Sıtkı, *Yücel*, S 132, Ekim 1947, s. 319, 351.

Tarancı, Cahit Sıtkı, *Yaprak*, S 25, 1 Mayıs 1950, s. 1.

Kurdakul, Şükran, *Nâzım'ın Bilinmeyen Mektupları (Adalet Cimcoz'a Mektuplar/1945-1950)*, Broy Yayınları, 1986, s. 33.